

แผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบลลำนากุ้ง

อำเภอเกาะคา
จังหวัดลำปาง

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตร แห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อม แห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสม ทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และ เสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับ กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ปี 2566	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ปี 2565	2-12
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง	3-5
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง	2-4
2-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	2-8
2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ปี 2565	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	3-7
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	4-4
6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง	6-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) **วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ** ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้ บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

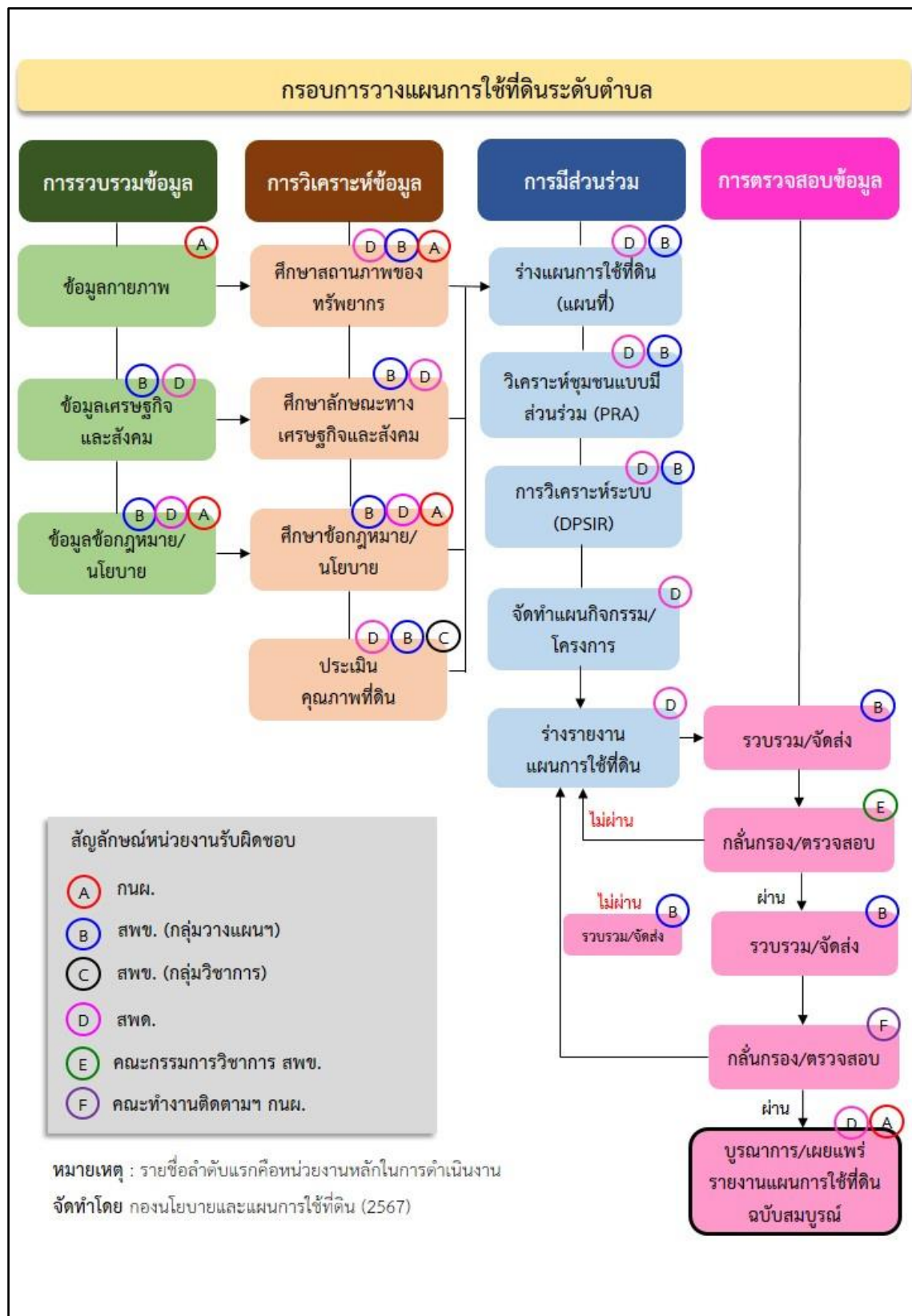
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ชุมชนน่าอยู่ คู่ธรรมชาติ สืบสานประเพณี วัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง” (เทศบาลตำบลนาแก้ว, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเกาะคา มีพื้นที่ประมาณ 102.37 ตารางกิโลเมตร หรือ 63,981 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลไหล่หิน ตำบลเกาะคา ตำบลท่าผา ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลนายาง ตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลนาแสง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลทุ่งงาม ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสองแควเหนือ	หมู่ที่ 6 บ้านศรีดอนมูล
หมู่ที่ 2 บ้านสองแควใต้	หมู่ที่ 7 บ้านป่าแข
หมู่ที่ 3 บ้านสบตำ	หมู่ที่ 8 บ้านพระธาตุจอมปิง
หมู่ที่ 4 บ้านนาแก้วตะวันตก	หมู่ที่ 9 บ้านสองแควสันติสุข
หมู่ที่ 5 บ้านจอมปิง	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ที่มีความสูงประมาณ 300-500 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง ทิศตะวันออกติดแม่น้ำวัง และมีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น น้ำแม่ตำ ห้วยแม่ฮาม ห้วยเสถียม ห้วยแม่ฮาม ห้วยแม่ปิง ห้วยไฟ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 15.7 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,133.2 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 116 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 220.2 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลำปาง ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

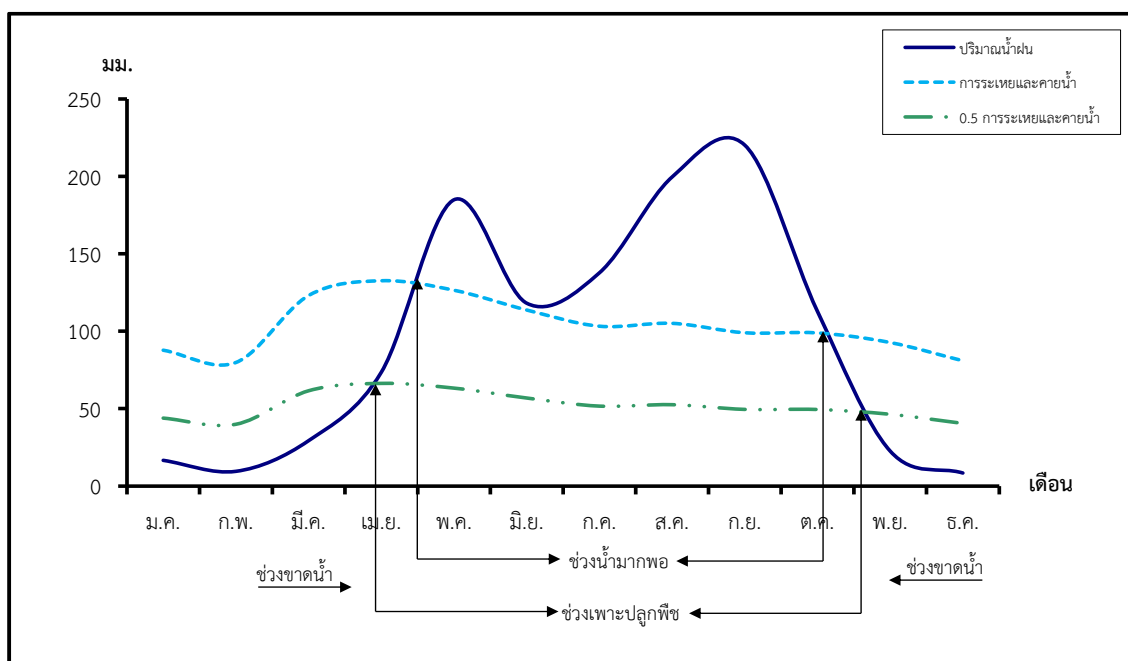
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	15.7	31.9	22.7	71.0	16.6	1.9	87.7	16.2
ก.พ.	17.3	34.7	25.2	63.0	9.5	1.8	79.8	9.4
มี.ค.	20.7	37.3	28.4	58.0	29.3	3.8	123.1	27.9
เม.ย.	23.9	38.4	30.3	60.0	73.5	7.2	132.6	64.9
พ.ค.	24.5	35.9	29.2	72.0	184.9	15.1	126.5	130.2
มิ.ย.	24.6	34.6	28.6	75.0	118.1	15.4	113.7	95.8
ก.ค.	24.4	33.7	28.1	78.0	137.7	17.6	103.2	107.4
ส.ค.	24.1	33.1	27.6	81.0	199.6	19.1	105.1	135.9
ก.ย.	23.3	33.2	27.3	83.0	220.2	18.3	99.0	142.6
ต.ค.	22.6	32.8	26.6	82.0	112.8	11.3	98.9	92.4
พ.ย.	19.8	32.3	25.0	79.0	22.6	3.4	92.7	21.8
ธ.ค.	16.5	30.9	22.6	76.0	8.4	1.4	80.9	8.3
เฉลี่ย	21.5	34.1	26.8	73.2	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,133.2	116.3	1,243.2	852.8

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,477 ไร่ หรือร้อยละ 3.86 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 24,793 ไร่ หรือร้อยละ 38.75 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 88 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 9,319 ไร่ หรือร้อยละ 14.57 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 4,006 ไร่ หรือร้อยละ 6.26 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด ไร่ร้าง

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 9,074 ไร่ หรือร้อยละ 14.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สัก จามจุรี ยูคาลิปตัส

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 1,892 ไร่ หรือร้อยละ 2.96 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ลำไย มะขาม ไม้ผลผสม

6) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 382 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

7) สถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 33,487 ไร่ หรือร้อยละ 52.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่ป่า ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,739 ไร่ หรือร้อยละ 2.72 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,485 ไร่ หรือร้อยละ 2.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับ ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พืชไร่ธรรมชาติ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,477	3.86
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,312	3.61
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	105	0.16
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	29	0.05
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	3	-
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	6	0.01
U603	สุสาน ป่าช้า	22	0.03

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A	พื้นที่เกษตรกรรม	24,793	38.75
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	88	0.14
A100	นาไร่	114	0.18
A101	นาข้าว	9,205	14.39
A200	ไร่ไร่	39	0.06
A202	ข้าวโพด	1,628	2.54
A203	อ้อย	24	0.04
A204	มันสำปะหลัง	2,315	3.62
A300	ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม	17	0.03
A302	ยางพารา	167	0.26
A303	ปาล์มน้ำมัน	8	0.01
A304	ยูคาลิปตัส	1,189	1.86
A305	สัก	5,036	7.87
A305/A318	สัก/จามจุรี	38	0.06
A305/A412	สัก/มะขาม	22	0.03
A305/A413	สัก/ลำไย	27	0.04
A306	สะเดา	8	0.01
A312	กาแฟ	27	0.04
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	3	-
A318	จามจุรี	1,951	3.05
A318/A401	จามจุรี/ไม้ผลผสม	2	-
A318/A413	จามจุรี/ลำไย	579	0.90
A400	ไม้ผลไร่/เสื่อมโทรม	14	0.02
A401	ไม้ผลผสม	120	0.19
A402	ส้ม	9	0.01
A407	มะม่วง	35	0.06
A407/A412	มะม่วง/มะขาม	16	0.03
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	58	0.09
A411	กล้วย	4	0.01
A412	มะขาม	151	0.24
A413	ลำไย	1,476	2.30
A429	มะปราง มะยงชิด	9	0.01
A700	โรงเรือนไร่	35	0.06

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

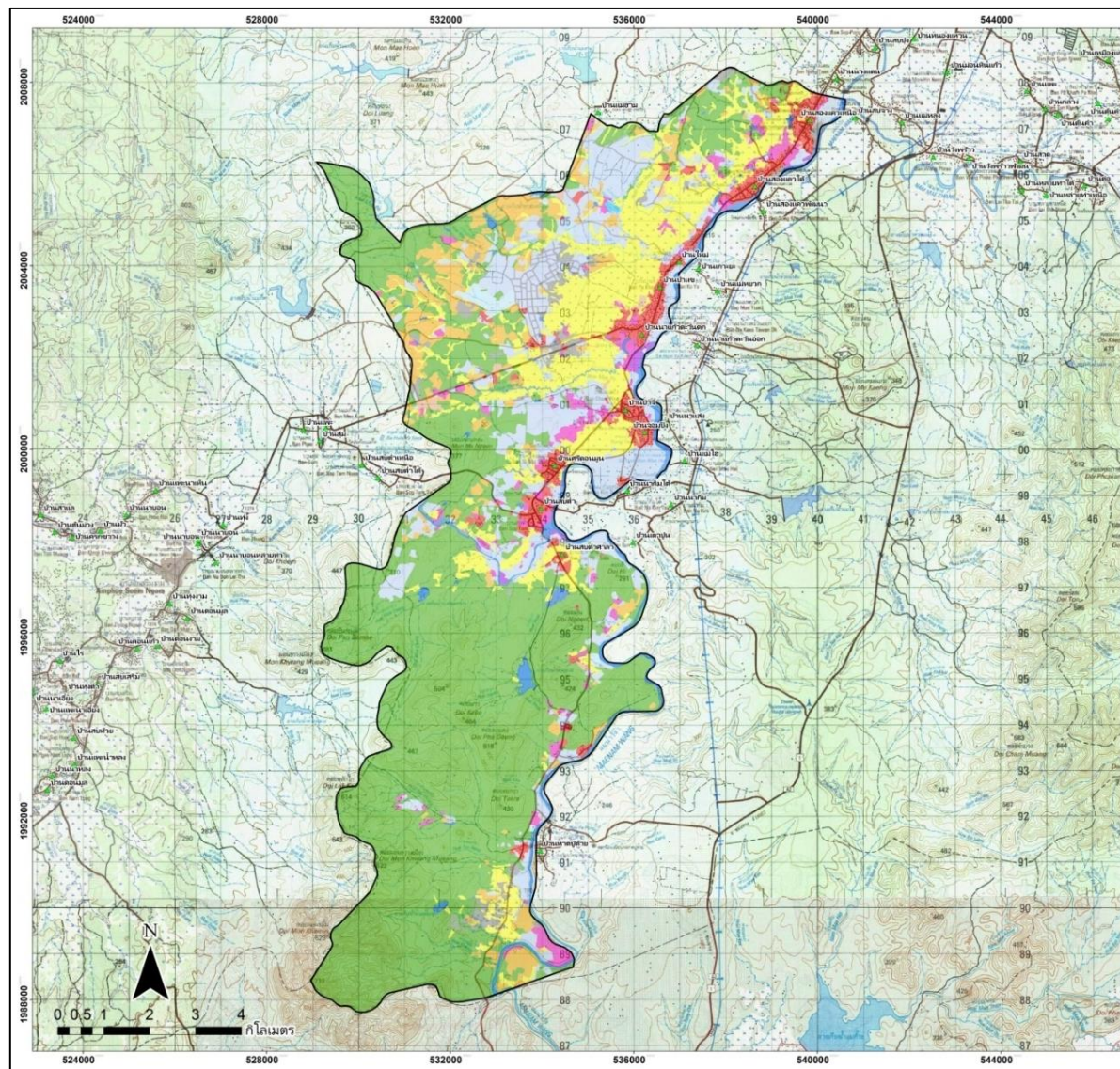
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A702	โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	35	0.06
A703	โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก	51	0.08
A704	โรงเรียนเลี้ยงสุกร	261	0.41
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	32	0.05
F	พื้นที่ป่าไม้	33,487	52.34
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	13	0.02
F200	ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่	38	0.06
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	33,436	52.26
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,485	2.33
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	95	0.15
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,105	1.73
M201	พื้นที่ลุ่ม	141	0.22
M304	บ่อดิน	62	0.10
M405	พื้นที่ถม	78	0.12
M701	ที่ทิ้งขยะ	4	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,739	2.72
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	1,237	1.93
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	24	0.04
W201	อ่างเก็บน้ำ	353	0.55
W202	บ่อน้ำในไร่นา	125	0.20
ผลรวมทั้งหมด		63,981	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ต.นาแก้ว อ.กะเคา จ.ลำปาง

คำอธิบายสัญลักษณ์

ขอบเขตตำบล หมู่บ้าน

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,477	3.86
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,477	3.86
พื้นที่เกษตรกรรม	24,793	38.75
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	88	0.14
พื้นที่นา	9,319	14.57
พืชไร่	4,006	6.26
ไม้ยืนต้น	9,074	14.57
ไม้ผล	1,892	2.96
ทุ่งเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	382	0.61
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	32	0.05
พื้นที่ป่าไม้	33,487	52.34
พื้นที่ป่าไม้	33,487	52.34
พื้นที่แหล่งน้ำ	1,739	2.72
พื้นที่แหล่งน้ำ	1,739	2.72
พื้นที่เปิดเตล็ด	1,485	2.33
พื้นที่ถุ้ม	141	0.22
ทุ่งหญ้าธรรมชาติ/ไม้ละเาะ ฯลฯ	1,344	2.11
รวม	63,981	100.00

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 2-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลนาแก้ว มีประชากรรวม 8,719 คน แยกเป็นชาย 4,247 คน เป็นหญิง 4,472 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 85 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,193 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,534 ครัวเรือน หรือร้อยละ 48.04 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,659 ครัวเรือน หรือร้อยละ 51.96 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4 (รูปที่ 2-4)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลนาแก้ว	3,193	4,247	4,472	8,719
หมู่ที่ 0 นาแก้ว	1	4	2	6
หมู่ที่ 1 สองแควเหนือ	380	547	613	1,160
หมู่ที่ 2 สองแควใต้	557	697	729	1,426
หมู่ที่ 3 สบดำ	319	399	373	772
หมู่ที่ 4 นาแก้วตะวันตก	411	637	644	1,281
หมู่ที่ 5 จอมปิง	306	344	380	724
หมู่ที่ 6 ศรีดอนมูล	230	332	326	658
หมู่ที่ 7 ป่าแข	542	739	803	1,542
หมู่ที่ 8 พระธาตุจอมปิง	312	365	404	769
หมู่ที่ 9 สองแควสันติสุข	135	183	198	381

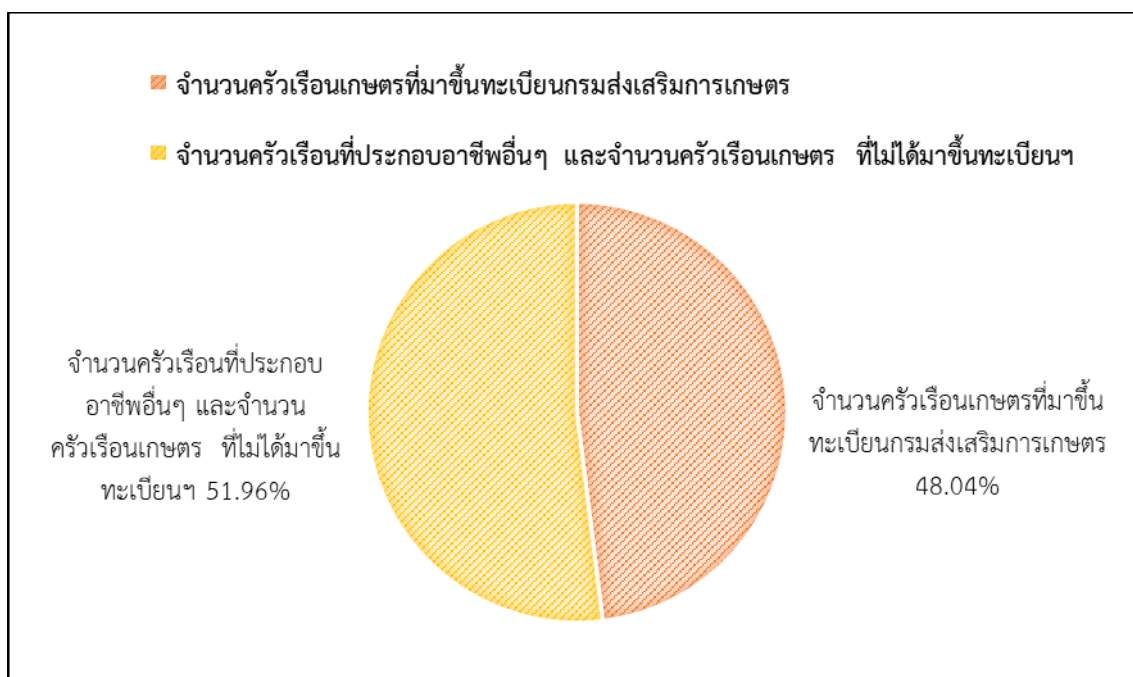
ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,193	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,534	48.04
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,659	51.96

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

รูปที่ 2-4 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

2.6.2 การถือครองที่ดิน

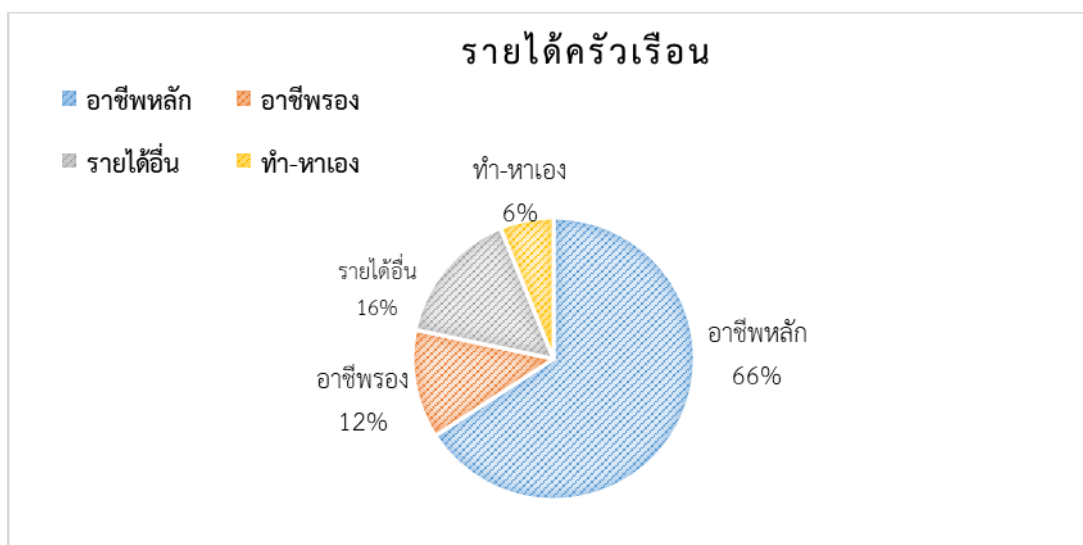
ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 63,981 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,193 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 20.04 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 24,793 ไร่ หรือร้อยละ 38.75 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 16.16 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ปลูกพืชไร่ และไม้ยืนต้น โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,534 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และสักร์ เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 155,580.74 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 62,483.11 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 82,776.90 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 33,244.21 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 72,803.84 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 29,238.90 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5 (รูปที่ 2-5)

รูปที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ปี 2565

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลนาแก้ว	102,400.35	19,418.17	24,207.68	9,554.54	155,580.74	62,483.11	82,776.90	33,244.21
หมู่ที่ 1 สองแควเหนือ	119,681.53	24,722.01	20,003.95	7,335.67	171,743.15	59,786.42	86,354.49	30,061.32
หมู่ที่ 2 สองแควใต้	89,522.43	23,427.70	29,253.64	6,535.87	148,739.65	59,627.49	106,782.07	42,807.33
หมู่ที่ 3 สบดำ	84,508.09	15,472.34	24,564.26	12,776.60	137,321.28	64,541.00	54,742.30	25,728.88
หมู่ที่ 4 นาแก้วตะวันตก	88,481.59	18,988.67	33,169.12	13,893.20	154,532.58	54,714.14	27,922.10	9,886.16
หมู่ที่ 5 จอมปิง	112,648.23	8,919.09	30,275.52	8,207.47	160,050.31	74,177.16	112,633.40	52,201.25
หมู่ที่ 6 ศรีดอนมูล	118,260.57	10,252.00	32,020.57	9,390.29	169,923.43	67,125.51	103,765.14	40,990.74
หมู่ที่ 7 ป่าแข	105,783.02	25,768.87	17,857.31	12,711.56	162,120.75	73,913.12	42,593.16	19,418.82
หมู่ที่ 8 พระธาตุจอมปิง	78,803.40	19,452.82	11,174.35	6,394.39	115,824.97	43,480.62	175,873.20	66,022.69
หมู่ที่ 9 สองแควสันติสุข	177,996.40	10,685.59	12,610.90	5,346.40	206,639.28	82,211.33	66,975.86	26,646.31

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 20,823 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 12,111 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 1,197 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 9,463 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 3,144 ไร่

4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 11,712 ไร่

5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 38,465 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลนาแก้ว มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,133.2 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลนาแก้ว มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำแม่ต๋า แม่น้ำจาง แม่น้ำวัง สระน้ำบ้านแม่ไฮ สระน้ำบ้านสองแควใต้ สระน้ำบ้านสองแควเหนือ หนองเขียด หนองใต้ ห้วยขมิ้น ห้วยคอกช้าง ห้วยค่า ห้วยต้นหาง

ห้วยตองซู้ ห้วยปาปง ห้วยไพร ห้วยแม่ก่อย ห้วยแม่บึง ห้วยแม่บึงน้อย ห้วยแม่เปาะ ห้วยแม่อิม ห้วยแม่ฮาม ห้วยเสลี่ยม ห้วยหนองฟ้า และห้วยฮวก

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่บึง อ่างเก็บน้ำห้วยคอกช้าง อ่างเก็บน้ำห้วยตองซู้ อ่างเก็บน้ำห้วยเสลี่ยม และอ่างเก็บน้ำห้วยฮวก

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลนาแก้ว มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 10 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 27 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,fl-clA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 41 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Hd-spd-sicA ดินทางดงที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,244 ไร่ หรือร้อยละ 6.63 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Lp-silA ชุดดินลำปาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,065 ไร่ หรือร้อยละ 3.23 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Sai-fl-sIA ดินสันทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 213 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 23 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cm-lsA ชุดดินเชิงใหม่ มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,679 ไร่ หรือร้อยละ 12.00 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclB ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,506 ไร่ หรือร้อยละ 10.17 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclC ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 12,268 ไร่ หรือร้อยละ 19.17 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclD ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 299 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclE ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 306 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclE/st ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ และพบหินทรายแป้ง มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Ly-slB ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,943 ไร่ หรือร้อยละ 3.04 ของเนื้อที่ตำบล

- 8) หน่วยแผนที่ดิน Mr-sLB ชุดดินแมร์ริมี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 233 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Mr-sLC ชุดดินแมร์ริมี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,958 ไร่ หรือร้อยละ 4.62 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gsLD ชุดดินแมร์ริมี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 357 ไร่ หรือร้อยละ 0.56 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Mt-gm-clA/b ดินแม่แตงที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคัณนา มีเนื้อที่ 1,617 ไร่ หรือร้อยละ 2.53 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน So-clE/st ชุดดินสบปราบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ และพบหินทรายแป้ง มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Sp-fl-sLB ดินสันป่าตองที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 228 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Sp-mw,fl-sLA ดินสันป่าตองที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Sp-gm,fl-sLB/b ดินสันป่าตองที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคัณนา มีเนื้อที่ 860 ไร่ หรือร้อยละ 1.34 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gclB ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 203 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gsLC ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,345 ไร่ หรือร้อยละ 3.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 18) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gsLD ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 835 ไร่ หรือร้อยละ 1.31 ของเนื้อที่ตำบล
- 19) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gsLE ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 847 ไร่ หรือร้อยละ 1.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 20) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clB ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 456 ไร่ หรือร้อยละ 0.71 ของเนื้อที่ตำบล
- 21) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clB ดินวังสะพุงที่เป็นดินลิกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล
- 22) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd,gm-clB/b ดินวังสะพุงที่เป็นดินลิกมากและมีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคัณนา มีเนื้อที่ 578 ไร่ หรือร้อยละ 0.90 ของเนื้อที่ตำบล
- 23) หน่วยแผนที่ดิน Ws-gm-clA ดินวังสะพุงที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 908 ไร่ หรือร้อยละ 1.42 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 15,841 ไร่ หรือร้อยละ 24.76 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 44 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 27,179 ไร่ หรือร้อยละ 42.48 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินลี (Li) ชุดดินท่ายาง (Ty) ชุดดินแมร์ม (Mr) และชุดดินสบปราบ (So)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-spd,fl-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	41	0.06
Cm-lsA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-7.0	<2	-	7,679	12.00
Hd-spd-siclA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	4,244	6.63
Li-gclB	2-5	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	6,506	10.17
Li-gclC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	12,268	19.17
Li-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	299	0.47
Li-gclE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	306	0.48
Li-gclE/st	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	10	0.02
Lp-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	4.5-6.5	<2	-	2,065	3.23
Ly-slB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,538	2.41
Ly-slB*	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	405	0.63
Mr-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	16	0.03
Mr-gslD*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	341	0.53
Mr-slB	2-5	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	233	0.36
Mr-slC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,958	4.62
Mt-gm-clA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,617	2.53
Sai-fl-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-8.0	<2	-	213	0.33
So-clE/st	20-35	0-50	ดี	สูง	<10	<35	5.5-7.0	6.0-7.5	<2	-	12	0.02
Sp-fl-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	228	0.36
Sp-gm,fl-slB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	860	1.34

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Sp-mw,fl-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	56	0.09
Ty-gclB	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	203	0.32
Ty-gslC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	1,327	2.07
Ty-gslC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	1,018	1.59
Ty-gslD	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	835	1.31
Ty-gslE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	570	0.89
Ty-gslE*	20-35	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	277	0.43
Ws-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	456	0.71
Ws-gm-clA	0-2	50-100	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	908	1.42
Ws-vd,gm-clB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	578	0.90
Ws-vd-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	29	0.05
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15,841	24.76
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	0.07
รวมทั้งหมด											63,981	100.00

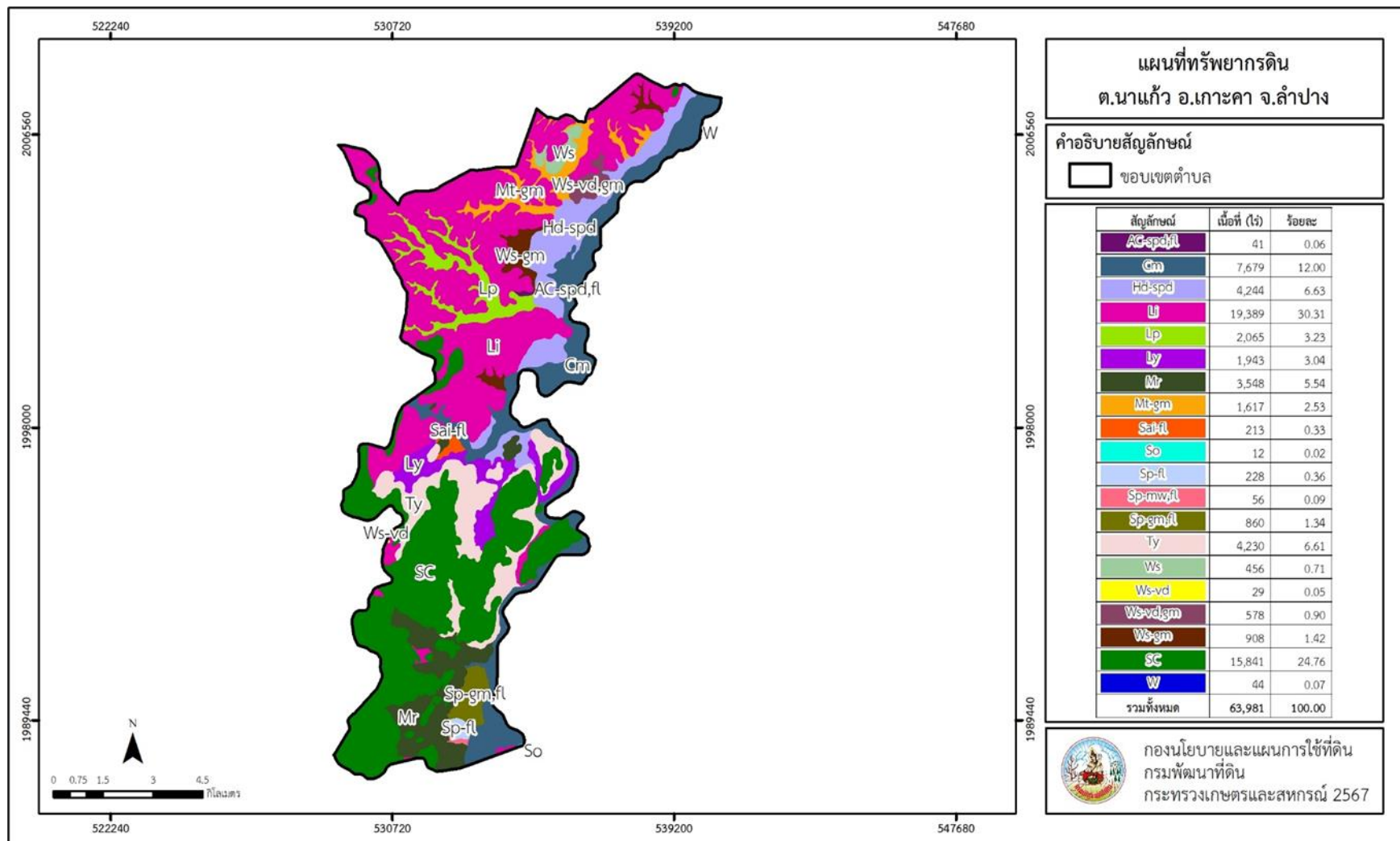
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลนาแก้ว คือ

- 1) ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ
- 2) ดินเสื่อมคุณภาพขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3) ต้นทุนการผลิตสูงจากราคาปุ๋ยเคมี
- 4) ราคาผลผลิตตกต่ำ และคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน

4.1.2 ความต้องการของชุมชน และเกษตรกร ตำบลนาแก้ว มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3) การประกันราคาสินค้า
- 4) ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้
- 5) แนวทางการผลิตพืชตามมาตรฐาน GAP หรือ ระบบเกษตรอินทรีย์

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.2) การใช้สารเคมี/ปุ๋ยเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้น
- 1.3) กำหนดนโยบายการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ
- 1.4) การพัฒนาที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพภาคเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง น้ำท่วม
- 2.2) แหล่งน้ำ และดินปนเปื้อนสารเคมี
- 2.3) บริหารจัดการน้ำเพียงพอ และเหมาะสมต่อความต้องการ
- 2.4) สิ่งปกคลุมดินเปลี่ยนแปลง หรือลดลง

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอช่วงฤดูแล้ง และน้ำล้นเกินความต้องการช่วงฤดูฝน
- 3.2) คุณภาพน้ำ และคุณภาพดิน ไม่สมบูรณ์
- 3.3) จัดหาแหล่งน้ำ ขุดสระเก็บน้ำ สร้างธนาคารน้ำใต้ดิน เจาะบาดาล
- 3.4) การสูญเสียหน้าดิน ดินเสื่อมโทรม

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) คุณภาพผลผลิตลดลง ผลผลิตเสียหายมากขึ้น ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
- 4.2) ผลผลิต/สินค้าเกษตร ปนเปื้อนไม่ได้มาตรฐาน ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 4.3) ปลุกพืชใช้น้ำน้อย ปรับปรุงดินเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น
- 4.4) ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง สูญเสียสิ่งมีชีวิตหน้าดิน ผลผลิตทางการเกษตรลดลง การกักเก็บน้ำสามารถทำได้น้อยลง

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- (1) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด/ปุ๋ยทางการเกษตร
- (2) ตรวจวัดคุณภาพดิน น้ำ และสินค้าเกษตร ให้ได้มาตรฐาน
- (3) ขุดลอกลำห้วย/คลองส่งน้ำ/สร้างแหล่งน้ำ เพิ่มเติม
- (4) ปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหารที่เหมาะสมให้กับดิน
- (5) เพิ่มสิ่งปกคลุมดิน เพื่อลดการชะล้างของหน้าดิน

อนาคต

- (1) แนะนำปลูกพืชใช้น้ำน้อย
- (2) ลดการปนเปื้อนสารเคมีในแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร
- (3) ก่อสร้างแหล่งน้ำ ขุดลอกคลองส่งน้ำ ทำธนาคารน้ำใต้ดิน
- (4) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยก่อสร้างบ่อดักตะกอนดิน ลดการสูญเสียหน้าดิน
- (5) กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมตามศักยภาพ
- (6) ปลูกหญ้าแฝก ปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีระบบการผลิตพืช ดังนี้

- ข้าวนาปี วิธีการปลูกแบบนาดำ เกษตรกรจะตกกล้าประมาณ เดือนพฤษภาคม ของทุกปี การปักดำ ประมาณเดือนมิถุนายน ถึงกลางเดือนกันยายน และเก็บเกี่ยวประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึงกลางเดือนธันวาคม

- พืชไร่ ปลูกโดยอาศัยน้ำฝน ได้แก่

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ช่วงการปลูก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวเดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคมของทุกปี

มันสำปะหลัง ปลูกช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนกรกฎาคม จะปลูกมากที่สุดเดือนพฤษภาคม และเก็บเกี่ยวเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม จะเก็บเกี่ยวมากที่สุดเดือนกุมภาพันธ์

- ไม้ผล เช่น ลำไย และส้มโอ เป็นส่วนมาก จะปลูกช่วงต้นฤดูฝนของทุกปี ประมาณเดือนพฤษภาคม

- ไม้ยืนต้น เช่น ไม้สัก จามจุรี และยูคาลิปตัส จะปลูกช่วงต้นฤดูฝนของทุกปี ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนของแต่ละปี (รูปที่ 4-2)

เดือน	ปี 2566-2570											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
นาข้าว					ข้าวนาปี							
พืชไร่					ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์							
					มันสำปะหลัง (เก็บเกี่ยว)				มันสำปะหลัง (ปลูก)			
ไม้ผล					ลำไย							
					ส้มโอ							
ไม้ยืนต้น					สัก							
					จามจุรี							
					ยูคาลิปตัส							

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

หน่วยที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด
AC-spd,fl-clA	S1	N	S3o
Cm-lsA	S3o	S2n	S2n
Hd-spd-siclA	S1	N	S3o
Li-gclB	S3o	S3r	S3r
Li-gclC	S3ewo	S3r	S3r
Li-gclD	N	S3er	S3er
Li-gclE/st	N	N	N
Li-gclE	N	N	N
Lp-silA	S2n	N	S3o
Ly-slB	S3o	S2rns	S2rns
Ly-slB	S3o	S2rn	S2rn
Mr-gslD	N	S3er	S3er
Mr-gslD	N	S3er	S3er
Mr-slB	S3o	S3r	S3r
Mr-slC	S3ewo	S3r	S3r
Mt-gm-clA/b	S2ons	S2ons	S2ons
Sai-fl-slA	S2n	N	S3o
So-clE/st	N	N	N
Sp-fl-slB	S3o	S2n	S2n
Sp-gm,fl-slB/b	S2ewon	S2on	S2on
Sp-mw,fl-slA	S2on	S2on	S2on
Ty-gclB	S3o	S3r	S3r
Ty-gslC	S3ewo	S3r	S3r
Ty-gslC	S3ewo	S3r	S3r
Ty-gslD	N	S3er	S3er
Ty-gslE	N	N	N
Ty-gslE	N	N	N

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด
Ws-clB	S3o	S2r	S2r
Ws-gm-clA	S2o	S2ro	S2ro
Ws-vd,gm-clB/b	S2ewo	S2o	S2o
Ws-vd-clB	S3o	S1	S1

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีผลและเอื้ออำนวยมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้ แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดิน หรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้นๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 27,931 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 43.66 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 25,104 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 39.24 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 2,827 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.42 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 21,961 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 34.33 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี แบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่ดินมีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 5,195 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 1,380 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ลำไย ส้มโอ
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 1,814 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.83 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ สัก จามจุรี ยูคาลิปตัส
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 2,781 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และมีข้อจำกัดด้านสมบัติของดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชหลายประการซึ่งการแก้ไขข้อจำกัดนั้นทำได้ยากหรือต้องลงทุนสูง เช่น ดินตื้น เนื้อดินเป็นทราย ดินบนพื้นที่ลาดชันสูง ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับไม่ค่อยเหมาะสมถึงไม่เหมาะสม การใช้ที่ดินจำเป็นต้องมีมาตรการสำหรับการเพิ่มผลผลิตควบคู่ไปกับการป้องกันรักษาไม่ให้สภาพพื้นที่เกิดความเสื่อมโทรม

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 3,795 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.93 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 834 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ไม้ผสมผสาน ลำไย

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 5,795 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ สัก จามจุรี ยูคาลิปตัส

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล โดยสัตว์น้ำที่พบ ได้แก่ ปลา

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 335 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.52 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตย่อย ได้แก่

(1) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 335 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.52 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ สัตว์ปีก โค กระบือ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,477 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.87 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตย่อย ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,418 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.78 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชน และที่อยู่อาศัย เป็นที่ตั้งเพื่อรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,737 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.71 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,290 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 447 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.70 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,485 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.23 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 8,390 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 13.11 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

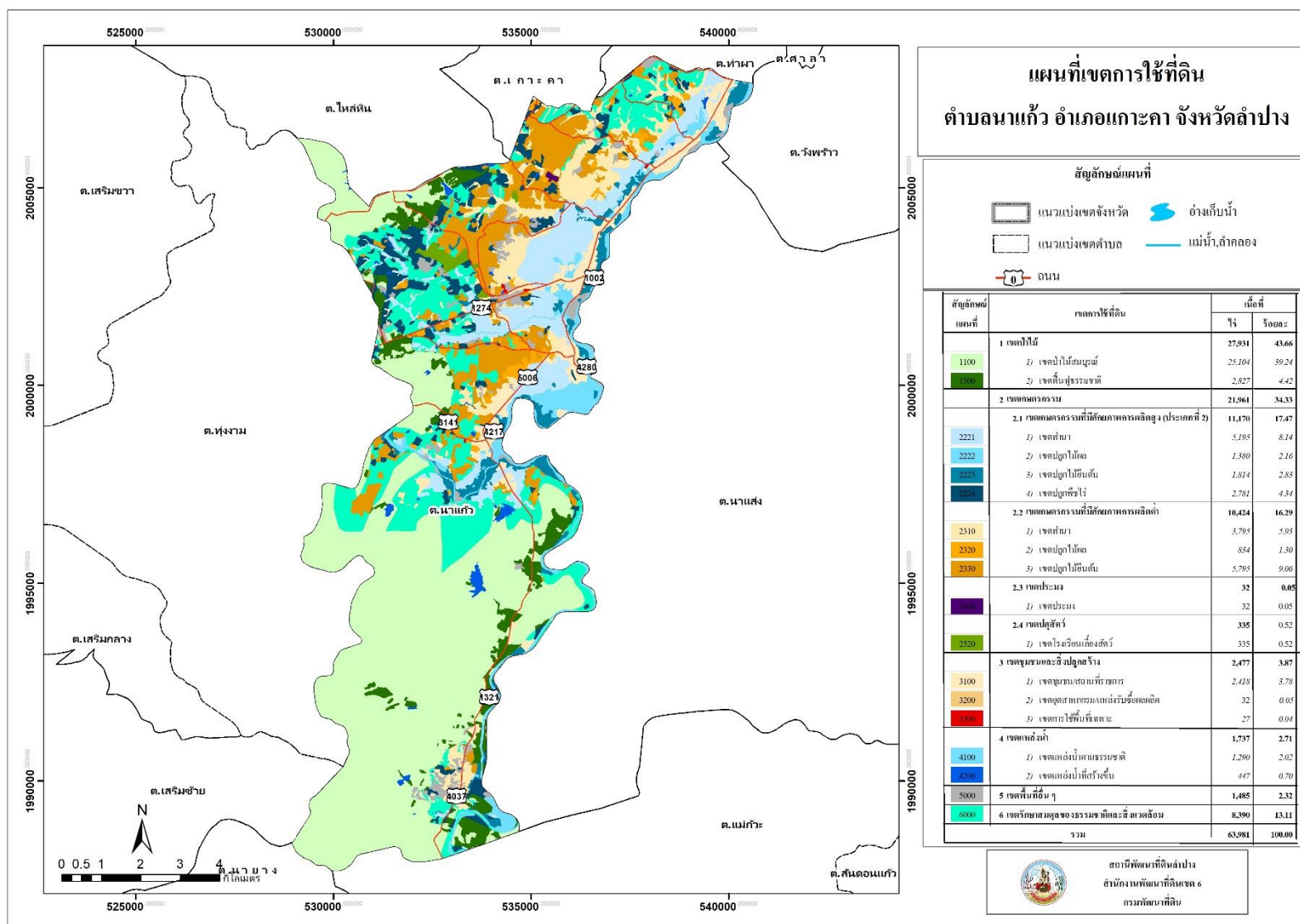
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1. เขตป่าไม้	27,931	43.66
1100	1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	25,104	39.24
1300	2) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	2,827	4.42
	2.เขตเกษตรกรรม	21,961	34.33
	2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	11,170	17.47
2221	1) เขตทำนา	5,195	8.14
2222	2) เขตปลูกไม้ผล	1,380	2.16
2223	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,814	2.83
2224	4) เขตปลูกพืชไร่	2,781	4.34
	2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	10,424	16.29
2310	1) เขตทำนา	3,795	5.93
2320	2) เขตปลูกไม้ผล	834	1.30
2330	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	5,795	9.06
2400	2.3 เขตประมง	32	0.05
2520	2.4 เขตปศุสัตว์	335	0.52
	3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,477	3.87
3100	1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,418	3.78
3200	2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	32	0.05
3300	3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	27	0.04
	4 เขตแหล่งน้ำ	1,737	2.71
4100	1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,290	2.02
4200	2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	447	0.70
5000	5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,485	2.32
6000	6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	8,390	13.11
	รวม	63,981	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง

รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาแก้ว อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบล ไปเสนอต่อเทศบาลตำบลนาแก้ว เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (5) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- (7) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (8) การผลิตปุ๋ยหมัก

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) การพัฒนาแหล่งน้ำ มีแผน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.
- (3) ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ/ธนาคารน้ำใต้ดิน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 1.1) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิต และใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- 1.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- 1.3) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- 1.4) สนับสนุนการก่อสร้างชลประทานขนาดกลาง/ปรับปรุงคลองส่งน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)
- 1.5) สนับสนุนก่อสร้างทำนบกอนกรีต (ฝายน้ำล้น) (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- 2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- 2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- 2.3) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินงานจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลนาแก้ว เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง ดังนั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์ความต้องการเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาในภาพรวมของตำบล สรุปได้ว่า มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม และ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยมีปัญหารองลงมา คือ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในประเด็นปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะหมายรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และ (3) ดินตื้น จากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลนาแก้ว ซึ่งมีเนื้อที่รวม 63,981 ไร่ นั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นที่ราบระดับความลาดชัน 5-12% มีจำนวน 17,571 ไร่ หรือร้อยละ 27.45 ของเนื้อที่ตำบล และที่ราบระดับความลาดชันระหว่าง 0-2% มีพื้นที่ 16,823 ไร่ หรือร้อยละ 26.29 ของเนื้อที่ตำบล และระดับความลาดชันมากกว่า 35% มีพื้นที่มากถึง 15,841 ไร่ หรือร้อยละ 24.76 ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ การที่สภาพภูมิประเทศมีความลาดชันดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมาคือ หน้าดินที่ถูกชะล้างไหลไปทับถมตามลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนดินชั้นที่ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามศักยภาพที่ควรจะเป็น จึงพบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จะเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ส่วนปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรติดต่อกันเป็นเวลานาน ย่อมส่งผลให้สมบัติของดินมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพ และเคมีของดิน ส่งผลให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง หากไม่ได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูจะเกิดความเสื่อมโทรมของดินได้ในไม่ช้า หากไม่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเหมาะสม จะส่งผลต่อระบบนิเวศและเสี่ยงต่อการไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนทำการเกษตรเป็นอย่างสูง

ประเด็นปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยดำเนินการ 3 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายชะลอน้ำ และลำน้ำ (2) สร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายเก็บน้ำ เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำไปสู่พื้นที่ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบัน สรุปได้ว่า **“ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”**

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบล ควบคู่ไปกับปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ด้วยการจัดทำโครงการ **“การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ”** โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ **1. ส่วนของต้นน้ำ** อันเป็นพื้นที่ป่าไม้ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันเชิงซ้อน ความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุด การจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาน้ำให้อยู่ในพื้นที่ โดยจัดทำประปาภูเขาและก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ **2. ส่วนของกลางน้ำ** สภาพพื้นที่ประกอบด้วยลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ความลาดชัน 5 – 35 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บางส่วนมีระดับความสูญเสียดินในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง การจัดการพื้นที่ควรมีมาตรการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และ **3. ส่วนของปลายน้ำ** สภาพพื้นที่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชันน้อยกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดิน การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพนังป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล การปรับปรุงที่ดินเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 8,990 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	4,713,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	32,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	1,487,500
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	225,000
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	73,500
	1.5 ผลิตปุ๋ยหมัก	850,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	255,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	4,500
	1.8 ไถกลบตอซัง และผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดก๊าซเรือนกระจก	1,700,000
	1.9 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	85,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	37,045,000
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	515,000
	2.2 ธนาคารน้ำใต้ดิน	36,530,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างของดิน	6,200,000
	3.1 ปลูกหญ้าแฝก	1,800,000
	3.2 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ดินเสื่อมโทรม (LDN)	3,200,000

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 2,214 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.3 ผลิตปุ๋ยหมัก 1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ 1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	727,000 19,500 24,500 510,000 170,000 3,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	309,000 309,000
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 7,609 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.3 ผลิตปุ๋ยหมัก 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	931,500 32,500 49,000 850,000 206,000 206,000
4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,781 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	2,567,500 19,500 1,487,500

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	75,000
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	49,000
	1.5 ผลิตปุ๋ยหมัก	850,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	85,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	206,000
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	206,000
5. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,737 ไร่	1. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	3,000,000
	1.1 ปลูกหญ้าแฝก	1,800,000
	1.2 ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	1,200,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	8,939,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	37,766,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	6,200,000
รวมเขตแหล่งน้ำ	1. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	3,000,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	54,705,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	
1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 8,990 ไร่	1) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิต และใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 2,214 ไร่	1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 7,609 ไร่	1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,781 ไร่	1) การอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วลิสง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2) สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำและฝายน้ำล้น การทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย (กรมชลประทาน)
1.5 เขตเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 335 ไร่	1. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,737 ไร่	1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1. การปรับปรุงบำรุงดิน															
เขตเกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริม การผลิตและการใช้ สารอินทรีย์ผลิตน้ำ หมักชีวภาพจาก สารเร่ง พด.	ลิตร	1,600	1,600	1,600	1,600	1,600	8,000	20,800	20,800	20,800	20,800	20,800	104,000	พด.
เขตทำนา/ เขตพืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหา เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	20	20	20	20	20	100	595,000	595,000	595,000	595,000	595,000	2,975,000	พด.
เขตทำนา/ เขตพืชไร่	1.3 การส่งเสริม การปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	20,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พด.
เขตเกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้ สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	8	8	8	8	8	40	39,200	39,200	39,200	39,200	39,200	196,000	พด.
เขตเกษตรกรรม	1.5 ผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	180	180	180	180	180	900	612,000	612,000	612,000	612,000	612,000	3,060,000	พด.
เขตทำนา/เขตไม้ ผล/เขตพืชไร่	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินโดโล ไมท์	ตัน	60	60	60	60	60	300	102,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000	พด.
เขตทำนา/เขตไม้ ผล/เขตพืชไร่	1.7 การส่งเสริมการ ปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดิน กรด	ไร่	120	120	120	120	120	600	1,800	1,800	1,800	1,800	1,800	9,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	เป้าหมาย					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา	1.8 ไถกลบตอข้าว เรือนกระจก	ไร่	1000	1000	1000	1000	1000	5,000	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พต.
เขตทำนา	1.9 การจัดตั้งธนาคาร ปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000	พต.
2. การบริหารจัดการน้ำ															
เขตทำนา	2.1 การก่อสร้างแหล่ง น้ำในไร่นานอกเขต ชลประทาน	บ่อ	12	12	12	12	12	60	247,200	247,200	247,200	247,200	247,200	1,236,000	พต.
เขตทำนา	2.2 ธนาคารน้ำใต้ดิน	ตำบล	1	1	1	1	1	5	7,306,000	7,306,000	7,306,000	7,306,000	7,306,000	36,530,000	พต.
3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน															
เขตทำนา/เขต แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดิน และน้ำ	กล้า	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	1,000,000	720,000	720,000	720,000	720,000	720,000	3,600,000	พต.
เขตแหล่งน้ำ	3.2 ฝายชะลอน้ำ	แห่ง	2	2	2	2	2	10	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พต.
เขตทำนา	3.3 จัดระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำพื้นที่ดิน เสื่อมโทรม	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	640,000	640,000	640,000	640,000	640,000	3,200,000	พต.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อน้ำบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลนาแก้ว. 2567. วิทยาลัยศน์. แหล่งที่มา: <https://nakaew-lp.go.th/public/list/data/index/menu/1168>, 27 สิงหาคม 2567.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมู่ 4 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190 โทรศัพท์ 054-269569